

SUPPORT FOR STUDENTS WITH SPECIFIC NEEDS IN SLOVAKIA AND IN THE CZECH REPUBLIC

[PODPORA ŠTUDENTOV SO ŠPECIFICKÝMI POTREBAMI NA SLOVENSKU A V ČESKEJ REPUBLIKE]

Vladimira Polackova – Barbora Sender – Katerina Benyrova – Pavla
Hrabackova

doi: 10.18355/PG.2023.12.1.1

Abstract

The presented study compares theoretical and empirical starting points oriented toward the system of support for students with specific needs at universities in Slovakia and the Czech Republic. The topic is part of the solution of the project E+: Changing Our Story: The Pursuit of Inclusive Education, which focuses on supporting the inclusion of students with specific needs. In tertiary education, only mainstream education is available for students with specific needs, which means creating conditions in which they will be able to develop their potential with a strong, inclusive support system and with the participation of a collaborative team of experts who work directly and indirectly at universities in both countries.

Key words

students with specific needs, inclusion, support for students with specific needs, university

Abstrakt

Predkladaná štúdia porovnáva teoretické a empirické východiská orientované na podporu študentov so špecifickými potrebami na vysokých školách v Slovenskej a Českej republike. Téma je súčasťou riešenia projektu E+: Changing Our Story: The Pursuit of Inclusive Education, ktorý sa zameriava na podporu inklúzie študentov so špecifickými potrebami. V terciárnom vzdelávaní je pre študentov so špecifickými potrebami dostupné iba bežné vzdelávanie, čo znamená vytvorenie podmienok, v ktorých budú môcť rozvíjať svoj potenciál so silným inkluzívnym systémom podpory a za účasti kolektívneho tímu odborníkov, ktorí pracujú priamo aj nepriamo na univerzitách v oboch krajinách.

Kľúčové slová

študent so špecifickými potrebami, inklúzia, podpora študentov so špecifickými potrebami, univerzita

Úvod

Inklúzia vo vzdelávaní sa stala témou nielen diskutovanou odborníkmi, učiteľmi, psychológmi, sociológmi, ale aj témou silne spolitizovanou a následne verejne medializovanou. Chápanie inklúzie však zďaleka nie je jednotné, a to ani medzi erudovanými odborníkmi či akademickými

osobnosťami (Slowik, 2018). Úspešné začlenenie vysokoškolákov so špecifickými potrebami si vyžaduje spoluprácu, aby sa zabezpečilo, že sa všetci študenti budú cítiť vítaní a oceňovaní a dostanú správnu podporu, ktorá im pomôže rozvíjať ich talent, študijné predpoklady a dosahovať ich ciele. Keď je vzdelávanie skutočne inkluzívne, prináša skutočné výhody všetkým zainteresovaným študentom. Zároveň je však potrebné poznamenať, že s procesom začleňovania študentov so špecifickými potrebami do bežných vzdelávacích inštitúcií je spojených veľa ťažkostí. Jedným z najvýznamnejších a stále neriešených problémov je problém vytvárania vzdelávacích a metodických komplexov pre úspešné inkluzívne vzdelávanie všetkých kategórií študentov v univerzitných inštitúciách (Dubiaha & Shevchenko, 2022). Inkluzívny vzdelávací systém je systém služieb s kombináciou prvkov špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania. Inkluzívne vzdelávanie je založené na dialógu v rámci partnerstva, kooperácii, subjektových vzťahoch so zdravým prostredím a na princípoch spolužitia, vzájomnej suverenity, slobody spoločného rozvoja, jednoty v rozhodovaní a pod. Upevnenie inklúzie, rozvíjanie postoja, posilňovanie zmyslu a vytváranie kompetencií sú podmienkami vnútornej motivácie u žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, z rôznych kultúr a u žiakov so špecifickými potrebami (Pirohova, et al., 2020). Inkluzívne vzdelávanie bolo pôvodne vyvinuté pre mladších žiakov ešte pred jeho aplikáciou v rámci vysokoškolského vzdelávania. Keďže však stále viac študentov so zdravotným znevýhodnením úspešne ukončuje základné, stredné a stredné školy, zvyšuje sa potreba smerovať k inkluzívnej praxi v rámci vysokoškolského vzdelávania (Morina, 2017). Vzdelanie predstavuje pre každého človeka kľúčový faktor pri vstupe na trh práce a pri získavaní a udržaní si zamestnania. Tento predpoklad platí aj pri študentoch so špecifickými potrebami, pretože ich vzdelanostná úroveň sa môže stať faktorom neutralizujúcim existenciu ich postihnutia a pomáha im získať dôstojné postavenie na trhu práce (Jedlickova, 2019). Študenti vysokých škôl musia okrem získavania odborných vedomostí rozvíjať svoju osobnosť a zvyšovať niektoré ich vlastnosti, ako aj osobnostne rozvíjajúci pedagogický prístup, ktorý rozvíja lásku študentov k učeniu a umožňuje im čeliť výzvam, ktoré ako študenti so špecifickými potrebami zvyčajne zažívajú veľmi často (Csehi, et al., 2020). Inkluzívne vzdelávanie si však vyžaduje osobitnú podporu nielen študentov, ale aj učiteľov, ktorí týchto študentov učia. To znamená využitie širokého spektra podporných opatrení a pomôcok (Sender, 2021). Dnešný význam slova inklúzia často používajú univerzity v mnohých krajinách ako frázu alebo termín, aby zdôraznili prebiehajúce snahy o nápravu problémov, ktoré sú spojené so študentmi so špecifickými potrebami, neakademickými zamestnancami a akademickými zamestnancami (Wolbring & Lillywhite, 2021). Riadenie záväzkov univerzít v oblasti inklúzie predstavuje významné výzvy. To vytvára výzvu, ako môžu univerzity formulovať a konať v súlade so záväzkami, ktoré presahujú formálnu inklúziu a od ktorých možno očakávať, že vybudujú kultúru skutočnej inklúzie (Scott, 2020). Napriek medzinárodnej a čoraz silnejšej propagácii inklúzie v oblasti vzdelávania zostáva téma sociálnej inklúzie

(čiže inklúzie v širšom sociálnom priestore) kontroverznou témou horúcich diskusií (Slowik, 2018).

1 Inkluzívne vzdelávanie na vysokých školách v SR a ČR

Česká republika je jednou z európskych krajín s dlhou históriou vzdelávania svojich občanov vrátane ľudí so zdravotným postihnutím. Pred štyristo rokmi český pedagóg a filozof Ján Amos Komenský (1592-1670) inicioval prvé stratégie zamerané na zlepšenie kvality života ľudí so špeciálnymi potrebami. Po druhej svetovej vojne bol československý vzdelávací systém formovaný teóriami sovietskych ideologických vodcov. Deti so zdravotným znevýhodnením sa vzdelávali v segregovaných špeciálnych školách. Dve generácie ľudí bez zdravotného postihnutia sa nestretli s postihnutými, čo si vytvorilo negatívny postoj k ľuďom so špeciálnymi potrebami. Za posledné štyri desaťročia prešiel sektor špeciálneho školstva významnou reformou. Po „zamatovej revolúcii“ v roku 1989 prešlo české školstvo výraznými zmenami v oblasti špeciálneho školstva. V roku 2016 bola prijatá nová vyhláška o inkluzívnom vzdelávaní, konkrétne o vzdelávaní žiakov so špeciálnymi potrebami a žiakov „mimoriadne nadaných“. Zmeny na zlepšenie integrácie žiakov s problémami duševného zdravia na úrovni základných škôl a na podporu a implementáciu inklúzie sa uskutočnili v rámci celej Českej republiky. Okolo pätnásťtisíc žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami bolo presunutých zo špeciálnych škôl do bežných verejných škôl. Reakcia verejnosti nebola veľmi vrúcna a odvtedy je stále veľa predsudkov voči inklúzii. Situácia sa však v posledných rokoch stabilizovala a pedagogický zbor čoraz viac akceptuje myšlienky inklúzie. Hlavnými dokumentmi smerujúcimi k reforme školstva v Českej republike sú: zákon č. 564/1990 Sb., o školské správe, zákon č. 104/1991 Sb., Dohovor o právach dieťaťa vyhláška č. 291/1991 Sb. , zriaďovanie špeciálnych škôl a špeciálnych učební, Národný plán opatrení na znižovanie negatívnych vplyvov zdravotného postihnutia, september 1993, zákon č. 111/1998 Z. z., zákon o vysokých školách, zákon č. 561/2004 Z. z., školský zákon, Dlhodobý plán výchovy a vzdelávania a rozvoja vzdelávacej politiky Českej republiky 2019 – 2023.

Na Slovensku je inklúzia vo vzdelávaní oficiálne upravená viacerými právnymi predpismi, najmä v Ústave SR (čl. 38, 42) v zákone NR SR č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon); vo vyhláške MŠ SR č.325/2008 Z.z. o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie; vo Vzorovom štatúte špeciálno-pedagogického poradenského zariadení schválenom Ministerstvom školstva SR pod č. 382/1999-44 dňa 21. decembra 1999. Taktiež zákon NR SR č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (antidiskriminačný zákon) uvádza, že dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie aj z dôvodu zdravotného postihnutia. Na uplatnenie tohto práva bez diskriminácie a na základe rovnakých príležitostí zmluvné strany zabezpečia inkluzívny systém vzdelávania na všetkých úrovniach...”. Z toho vyplýva, že takéto podmienky musia byť (a podľa nás nevyhnutné) zabezpečené aj na vysokých školách pri rešpektovaní, ochrane, naplňaní a presadzovaní práv osôb so zdravotným

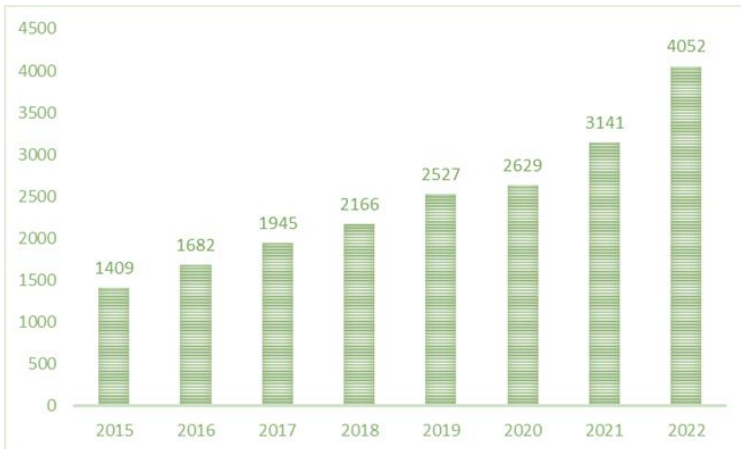
postihnutím. Od roku 2020 prejavíť na Slovensku inkluzívny prístup, na ktorý kladie dôraz Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Prvýkrát v histórii bol na Ministerstve školstva SR zriadený samostatný odbor inkluzívneho vzdelávania. Vzhľadom na to, že poskytovanie inkluzívneho vzdelávania je regionálne veľmi špecifické, bude si vyžadovať spoluprácu všetkých zainteresovaných strán na rôznych úrovniach. Nevyhnutné sú aj zmeny v niektorých školách a školských zariadeniach. Cieľom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR je však zamerať sa na „cestu možného“ – teda hľadať riešenia podľa možností. Ministerstvo školstva SR zároveň plánuje zapracovať pojem inklúzia a zadefinovať ho do školského zákona. S cieľom čo najskôr implementovať opatrenia v oblasti inkluzívneho vzdelávania ministerstvo vo svojom dokumente identifikovalo Nultý akčný plán stratégií inkluzívnych prístupov vo vzdelávaní, ktorý sa stal prioritou v roku 2022. Ďalšie kroky pre dlhodobý a strategický rozvoj inkluzívneho vzdelávania v Slovenskej republike budú identifikované v pripravovanej Stratégii inkluzívnych prístupov vo vzdelávaní. Tvorbu komplexnej a dlhodobej Stratégie s prvým akčným plánom na obdobie 2022 - 2024 zastrešuje Ministerstvo školstva SR v spolupráci s ďalšími rezortmi a odborníkmi z praxe. Nulový akčný plán je preto primárnym východiskom pre rýchly štart funkčných zmien na zvýšenie inkluzívnosti vo vzdelávaní. Autori považujú za potrebné objasniť klasifikáciu zdravotných znevýhodnení. Podľa zákona 131/2002 Z.z. na vysokých školách sú špecifické potreby definované v §100 Podpora študentov a uchádzačov o štúdium so špecifickými potrebami tohto zákona. V prvom bode je zdôraznené, že univerzita vytvára všeobecne dostupné akademické prostredie aj vytváraním vhodných študijných podmienok pre študentov so špecifickými potrebami bez znižovania požiadaviek na ich študijný výkon. Študent so špecifickými potrebami je študent:

- so zmyslovým, telesným a viacnásobným postihnutím,
- s chronickým ochorením,
- so zdravotným postihnutím,
- s duševnou chorobou,
- s autizmom alebo inými pervazívnymi vývinovými poruchami,
- s poruchami učenia.

Počet študentov so špecifickými potrebami na vysokých školách na Slovensku a v Českej republike od roku 2015 stúpa. V roku 2022 bolo na vysokých školách v Českej republike evidovaných viac ako štyri tisíc študentov so špecifickými potrebami (graf 2). Analýzou deskriptívnej metódy sme dospeli k záveru, že za posledné dva roky sa v dôsledku pandemickej situácie počet prihlásených študentov na Slovensku od roku 2018/2019 do roku 2021/2022 stabilizoval (graf 1). Mierny pokles v roku 2021/2022 v počte študentov so špecifickými potrebami na Slovensku bol čiastočne ovplyvnený dištančným štúdiom, na ktorom vysoké školy začali od vyhlásenia núdzového stavu v SR v marci 2020. Nie každý študent so špecifickými potrebami zvládli prechod na online vzdelávanie.

Graf 1: Počet študentov so špecifickými potrebami na vysokých školách na Slovensku

Graf 2: Počet študentov so špecifickými potrebami na vysokých školách v ČR

2 Systém podpory študentov so špecifickými potrebami ako nástroj zvyšovania kvality inkluzívneho vzdelávania na univerzitách

Špecifické potreby znamenajú špeciálne vzdelávacie opatrenia, ktoré sú zavedené pre ľudí so zdravotným postihnutím. Veteška a spol. (2022) deklarujú, že jedným z efektívnych nástrojov pri výučbe študentov so špecifickými potrebami je spoločné vyučovanie, vyžaduje sa najmä koordinácia a spolupráca radového vysokoškolského učiteľa a vysokoškolského poradcu študentov so špecifickými potrebami. Poradenstvo pre študentov so špecifickými potrebami je špeciálny typ profesionálnej služby, ktorej cieľom je poskytovať informácie, rady a odporúčania pri hľadaní riešenia problémov súvisiacich s osobnými alebo študijnými problémami. Toto poradenstvo prebieha v univerzitných poradenských a podporných centrách. Jeho hlavnou úlohou je zvyšovať

podiel úspešných absolventov a predchádzať neúspechom a výpadkom štúdia. Cieľom je podporiť motiváciu študentov a pomôcť im riešiť problémy, s ktorými sa stretávajú. Ponuka poradenských služieb na univerzitách a vysokých školách je dnes už ich štandardnou súčasťou. Tieto služby pokrývajú niekoľko typických a základných tém. Vysokoškolské poradenstvo sa zameriava na učenie, psychologické, sociálne, prípadne sociálno-právne, špeciálnopedagogické a kariérne problémy (Adamec & Janderková, 2021). Koncept sociálnej opory je kľúčovou funkciou v prácach venovaných sociálnemu kontextu zdravia, choroby a stratégiám zvládania jedinca. Podobnú funkciu však môže plniť aj vo výchovno-poradenskej praxi, keďže všade sa spolieha na premyslenú pomoc žiakom so špecifickými potrebami pri ich vedení k sebaregulácii (Veteška, et al., 2020). Klientom poradenských služieb sa venujeme nielen formou kurzov skupinových aktivít, seminárov, ale predovšetkým formou individuálnych konzultácií (Adamec & Janderková, 2021). Cieľom centier je pomáhať svojim klientom (uchádzačom a študentom) porozumieť problematike a informovane sa rozhodovať pri riešení svojich problémov či prekonávaní rôznych prekážok a ťažkostí, ktorým čelia v osobnom, študijnom a kariérom živote. Koncept „vzdelania pre všetkých“ zostal v centre pozornosti vedenia a katedier univerzity. Študijné poradenstvo pre uchádzačov a študentov so špecifickými potrebami je zamerané na poskytovanie informácií, rád, odporúčaní a riešení problémov súvisiacich s optimálnou voľbou vzdelávacej cesty vedúcej k vhodnej profesii. Poradenstvo je zamerané na:

- poskytovanie informácií o študijných programoch (prezentácie, dni otvorených dverí a pod.),
 - pochopenie svojich vlastných záujmov a schopností,
 - organizovanie prípravných kurzov na prijímacie skúšky,
 - pomoc pri adaptácii na univerzitný štýl počas prvých pár mesiacov.
- Poradca pracujúci vo vysokoškolskom prostredí so študentmi so špecifickými potrebami by mal byť (Opatřilová, 2005, In: Jedličková, 2014):
- odborne spôsobilý a vybavený teoretickými vedomosťami a zručnosťami,
 - trpezlivý a emocionálne vyrovnaný, aby svoje problémy neprenášal na pracovisko a neprejavoval neprimerané reakcie voči žiakom so špecifickými potrebami,
 - tolerantný nielen k študentom, ale aj k svojim kolegom na profesionálnej báze,
 - odborník, ktorý ide za svojím cieľom, nevzdáva sa pri ťažkostiach, ale hľadá alternatívne riešenia,
 - tvorivo nachádzať vo výchovno-vzdelávacom procese také riešenia, aby boli nové, správne, atraktívne, zábavné a hlavne prospešné pre žiaka,
 - humanisticky orientovaný a dostatočne empatický na to, aby dokázal,
 - vnímať pocity a skúsenosti svojich klientov a snažiť sa im porozumieť,
 - komunikatívny vo vzťahu ku klientovi a kolegom.

Univerzitné poradenské a podporné centrá fungujú ako vstupný bod pre jednotlivcov, ktorí majú zdokumentované poruchy učenia a fyzické alebo psychické špecifické potreby (t. j. študenti so zrakovým postihnutím, sluchovým postihnutím, telesným postihnutím, špecifickými poruchami

učenia, poruchami reči a jazyka, správania a emočná porucha, porucha autistického spektra, chronické ochorenie a duševná porucha alebo choroba). Koordinátori služieb pre špecifické potreby sa snažia poskytnúť študentom so špecifickými potrebami primerané študijné prostredie a zabezpečiť, aby univerzitné programy a aktivity boli prístupné jednotlivcom so zdravotným postihnutím. Inkluzívne aktivity boli obohatené o psychologické, sociálne a právne poradenstvo. Výhody inkluzívneho vzdelávania pre študentov so špecifickými potrebami:

- diagnostika už nie je cieľom – zamerať sa na schopnosti, nie na postihnutia.
- odlišnosť je jednou zo „zložiek“ normálneho života – každý študent má silné, slabé stránky a výzvy. Inklúzia im dáva možnosť učiť sa vlastným spôsobom,
- inkluzívne vzdelávanie rozvíja vyššiu úroveň akceptovania a rešpektovania rozmanitosti a podporuje postoje rešpektu, porozumenia a empatie,
- profesionálny rozvoj akademických a neakademických zamestnancov, zlepšenie pedagogických a komunikačných zručností,
- inklúzia si vyžaduje obsahovú komunikáciu a spoluprácu medzi akademickými pracovníkmi, administrátormi, poradcami a študentmi, inklúzia zlepšuje ich kolaboratívne schopnosti,
- inkluzívne vzdelávanie má za cieľ lepšiu prípravu všetkých študentov na skutočný úspech v komunitnom živote, zamestnaní atď.

3 Stratégie rozvoja inkluzívneho vzdelávania v univerzitnom prostredí

Univerzitné poradenské a podporné centrá, ktoré sú súčasťou univerzitného systému v oboch krajinách, sa snažia o rozvoj inkluzívneho vzdelávania s využitím rôznych stratégií a podmienok. Vzhľadom na inkluzívnu filozofiu oboch krajín sú efektívne stratégie inklúzie:

- Sústreďte sa na jednotlivých žiakov, nie na syndrómy.
- Zamyslite sa nad možnými úpravami a úpravami, ktoré môžu byť potrebné.
- Zdôraznite dôležitosť rešpektovania perspektív každého.
- Používajte inkluzívny jazyk.
- Naučte sa navzájom mená vrátane preferovaných prezývok a výslovností.
- Stanovte si predchádzajúce znalosti.
- Spojte učenie so životom študentov pomocou záujmových inventárov.
- Vopred plánujte lekcie so štruktúrovanými cieľmi, ale tiež umožňujú inter/post plánovanie.
- Rôzne typy výučby a hodnotenia s viacerými inteligenciami a kooperatívnym učením.
- Pokračujte od jednoduchého k zložitému pomocou analýzy diskrétnych úloh, ktorá rozdelí učenie na jednotlivé časti.
- Posilnite abstraktné pojmy konkrétnymi príkladmi.
- Poskytujte príležitosti na úspech na budovanie sebaúcty.
- Dajte pozitíva pred negatívami.
- Používajte modelovanie s učiteľmi aj rovesníkmi.

- Vytvorte v triede prostredie, ktoré povzbudí študentov, aby kládli otázky a aktívne sa zapájali do svojho učenia.
- Učte sa viac o schopnostiach svojich študentov a o mnohých spôsoboch, ako ich oslovit', učiť a zapájať.

Medzi základné podmienky inkluzívneho vzdelávania vo vysokoškolskom prostredí patria:

- Spolupráca – prostredie pre „zdravú“ inklúziu je interakcia medzi rôznymi participáciami na vzdelávaní (študenti, akademickí a neakademickí zamestnanci).
- Dosiahnuť – dosiahnutie inkluzívneho vzdelávania sa uskutočňuje porozumením a akceptovaním všetkých žiakov, vr. ich rozdiely.
- Engage – prilákanie záujmu študentov o vysokoškolské vzdelávanie ponukou programov stredoškolským vedcom.
- Zúčastnite sa – hlas každého je vždy vypočutý a rozhodnutia sa robia so študentmi a nie za nich.
- Užite si – zábavu (t. j. vysokoškolské vzdelanie) bez akýchkoľvek ťažkostí a stresu.

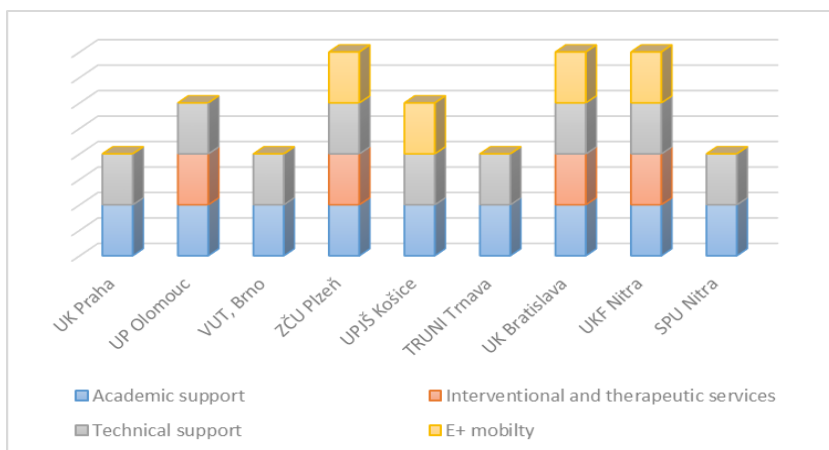
Analyticko-komparatívnu metódou sme sa snažili dosiahnuť porovnanie podpory nastavenej pre študentov so špecifickými potrebami na vybraných slovenských a českých univerzitách. Každá vysoká škola musí vychádzať z legislatívnych predpisov. Vyhláška o minimálnych požiadavkách študenta so špecifickými potrebami popisuje priestorové, materiálne a študijné požiadavky pre každý typ špecifických potrieb. Koordinátor a jednotlivé vysoké školy, prípadne poradenské centrá upravujú nastavenie systému podpory, ktorý vychádza z vyhlášky a vlastných možností vysokých škôl.

Tabuľka 1 Minimálne priestorové, materiálne a študijné požiadavky pre každý typ špecifických potrieb študentov VŠ

<i>students with visual impairment</i>	<i>space requirements</i>	<i>material demands</i>	<i>study-related requirements</i>
ČR	špeciálne zameranie pred začiatkom nového akademického roka	využívanie elektronických študijných zdrojov	individuálny prístup
	adaptáčne podporné aktivity, precvičovanie študijných a pracovných stratégií	bezplatné kopírovanie študijných materiálov	individuálne konzultácie s učiteľmi
	príležitostné štúdium a technická pomoc	možnosť bezplatného zapožičania kompenzačných pomôcok	príležitostné štúdium a pedagogická pomoc
		prepis prednášok 'záznamy	zvýšiť časovú dotáciu na vykonávanie skúšok/testov

SR	Podpora pri náviku orientácie, samostatného a bezpečného pohybu v priestoroch univerzity	Požičiavanie literatúry z akademickej knižnice na dlhší čas	Individuálny harmonogram plnenia študijných povinností
	Prístup k informáciám súvisiacim so štúdiom bezbariérovým1) spôsobom	-	Podpora pri poskytovaní základnej študijnej literatúry, materiálov z prednášok a úloh z cvičení
	Bezbariérová práca v akademickom informačnom systéme	-	Podpora pri poskytovaní študijných materiálov prístupnou formou
	Prístup k informáciám a materiálom akademickej knižnice bezbariérovým spôsobom	-	-

Pozostáva z komplexných informačných a poradenských služieb pre študentov so špecifickými potrebami. Týkajú sa výberu vhodného študijného programu z hľadiska znevýhodnenia, preverovania a registrácie študentov. Akademická podpora počas štúdia je zameraná najmä na poskytovanie návrhov vhodných úprav a poskytovanie podporných služieb počas štúdia a individuálne hodnotenie rozsahu podpory pre študentov so špecifickými potrebami, ako aj pomoc pri poskytovaní tlmočnických služieb pre nepočujúcich študentov. Intervenčné a terapeutické služby sú zamerané na riešenie špecifických porúch učenia. Technická podpora je zameraná na zabezpečenie vhodného technického vybavenia, poskytovanie študijnej literatúry prístupnou formou, pomoc pri poskytovaní tlmočnických služieb pre nepočujúcich, poskytovanie asistenčných technológií podľa druhu postihnutia a pod.

Graf 3 Prehľad podpory na jednotlivých univerzitách v ČR a SR

Záver

Univerzitný podporný systém v oboch krajinách sa snaží vytvoriť akademické prostredie spravodlivé pre každého a dať každému príležitosť dosiahnuť svoje vzdelanie. Za študentov nesú hlavnú zodpovednosť poradcovia a akademici. Títo odborníci často nemajú pedagogické vzdelanie. Odborný rozvoj poradenským pracovníkom na univerzitnej úrovni chýba. Akademický aj poradenský personál potrebujú školenie, aby študentom poskytlí inkluzívne prostredie. V dôsledku podpory inklúzie na úrovni základných a stredných škôl sa na vysokých školách zvyšuje počet študentov so špecifickými potrebami. V dôsledku toho existuje povedomie o nedostatkoch v prostredí pre študentov so zdravotným postihnutím na vysokých školách, ale sú tu aj iní študenti, ako napríklad LGBT+ alebo študenti zo zahraničia, ktorí tiež zostávajú marginalizovaní. Navyše, niektoré skupiny obyvateľstva, ako napríklad Rómovia, sa na univerzitu takmer vôbec nedostanú. Všetky vysoké školy v Slovenskej a Českej republike poskytujú optimálne podmienky pre štúdium intaktných študentov a študentov so špecifickými potrebami a zodpovedajúce podmienky štúdia pre študentov so špecifickými potrebami bez znižovania požiadaviek na ich študijný výkon. Súhlasíme so Seidlerom a spol. (2013), ktorí uvádzajú, že inklúziu možno dosiahnuť len zmenou myslenia každého jedinca v spoločnosti a nadšením prijať a prijať jedinca, ktorý je výnimočný svojou abnormalitou.

Acknowledgment

This study was carried out within the Erasmus+ Project reg. no. 2021-1-CZ01-KA220-HED-000031180: Changing Our Story: The Pursuit of Inclusive Education.

Bibliographic references

- Adamec, P., & Janderková, D. (2021) Analysis Of Demand For Counselling Services For University / College Students. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 11(1), 8-14. Available online: <https://www.doi.org/10.33543/1101>.
- Csehi, A. et al. (2020) Experience Education To Alleviate Fears Of Educator Candidates In Their University Studies. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 10(2), 170-175. Available online: <https://www.doi.org/10.33543/1002>.
- Dubiaha, S., & Shevchenko, Y. (2022). The Impact Of Inclusive Practices On Academic Performance In Primary School. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 12(2), 124-127. Available online: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120230/papers/A_25.pdf
- Jedlickova, P. (2014). Edukácia zdravotne znevýhodnených dospelých a seniorov v rezidencionalných zariadeniach. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa.
- Jedlickova, P. (2019). Education of Disabled Adult People. *International Journal of Liberal Arts and Social Science*. 7(9), 22-36. Available online: <https://ijlass.org/articles/7.9.3.22-36.pdf>.

Lopatynska, N. et al. (2022) The Development Of Special And Inclusive Education Concepts. *Ad Alta : Journal of Interdisciplinary Research*, 12(2), 6-12. Available online:

http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120228/papers/A_01.pdf

Morina, A. (2017) Inclusive education in higher education: challenges and opportunities, *European Journal of Special Needs Education*, 32:1, 3-17, DOI: 10.1080/08856257.2016.1254964.

Pirohova, I. et al. (2020) Culturally Responsive Teaching Of Adult Roma In Second Chance Education. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 10(1), 225- 230. Available online: <https://www.doi.org/10.33543/1001>.

Scott, C. (2020). Managing and Regulating Commitments to Equality, Diversity and Inclusion in Higher Education. *Irish Educational Studies* 2020, 39(2), pp. 175-191. DOI:10.1080/03323315.2020.1754879.

Seidler, P. et al. (2013). [In]akosti v terciárnom vzdelávaní. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa.

Sender, B., & Polackova, V. (2022). Inclusion In Higher Education In The Slovak Republic. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 12(1), 151-156. Available online: <https://www.doi.org/10.33543/1201>.

Sender, B. (2021). Využívanie prvkov arteterapie pri vytváraní pozitívnej klímy v inkluzívnej triede. *QUAERE 2021*, Hradec Králové: Magnanimitas.

Slowik, J. (2018). Co je rozmanité a co je společné v inkluzivní škole? *Ukazatele inkluze. Pedagogická orientace*, 2018, 28(2), 213-234. Available online: <https://doi.org/10.5817/PedOr2018-2-213>.

Veteška, J. et al. (2021). Analysis Of Social Support In Pupils From Different Socio-Cultural Background As Starting Point For Primary School Teacher. In Veteška, J., & Kursch, M. (Eds.). *Adult Education 2020: Reflection, Reality and Potential of the Virtual World*, 235-244.

Veteška, J. et al. (2022). Longitudinal Co-teaching Projects: Scoping Review. In Ifenthaler, D. et al. (Eds.), *Orchestration of Learning Environments in the Digital World*, 35-53. Available online: https://doi.org/10.1007/978-3-030-90944-4_3

Wolbring, G., & Lillywhite, A. (2021). Equity/Equality, Diversity, and Inclusion (EDI) in Universities: The Case of Disabled People. *Societies* 2021, 11(49). Available online: <https://doi.org/10.3390/soc11020049>

PaedDr. Barbora Sender, PhD.

Department of Education, Faculty of Education

Constantine the Philosopher University in Nitra

Dražovská 4, 949 01, Nitra

Slovakia

bsender@ukf.sk

ORCID: 0000-0002-9640-010X

PaedDr. Vladimíra Poláčková, PhD.

Department of Education, Faculty of Education

Constantine the Philosopher University in Nitra,

Dražovská 4, 949 01, Nitra

Slovakia

vpolackova@ukf.sk
ORCID: 0000-0002-4429-4325

Bc. Kateřina Benýrová
University of West Bohemia in Pilsen, Information and Consulting Center
University 2732/8, 301 00 Pilsen
Czech Republic
email: benyrova@rek.zcu.cz

Bc. Pavla Hrabačková
University of West Bohemia in Pilsen, Information and Consulting Center
University 2732/8, 301 00 Pilsen
Czech Republic
hrabacko@rek.zcu.cz